

Esipuhe

Työelämän tutkimus- ja kehitystyö kohtaa arvioinnin - yhteiseksi hyödyksi

Työelämän tutkimukseen ja kehittämiseen on panostettu Suomessa viime vuosina huomattavia summia. Tämän toiminnan tärkeys korostuu entisestään tulevaisuudessa, sillä työelämän laatu ja työssä olevien ihmisten hyvinvointi ja jaksaminen nähdään yhä selvemmin koko kansakunnan menestymisen edellytyksenä, suorastaan sen avaintekijänä. Tähän vaikuttavat muun muassa uhkaamassa oleva työvoiman tarjonnan väheneminen ja aineettoman pääoman merkityksen lisääntyminen kasvun moottorina tietovaltaistuvassa taloudessa.

Tämä Suomen Arviointiyhdistys ry:n toimittama arviointisuplementti kumpuaa näistä ajatuksista. Ideana on ollut haastaa työelämän tutkijoita ja kehittäjiä pohtimaan, millaiselta toiminta näyttää arviointitiedon kuvaamana. Ja toisin päin: miltä työelämän tutkiminen ja kehittäminen näyttää arviointityön osajien näkökulmasta. Valitettavasti työelämän näkökulma tahtoo arviointitoimissa usein jäädä puuttumaan. Onkin muistettava, että arvioinnin ydinsisältöä on etsittävä monesta lähteestä. Perusluonteeltaan arviointi onkin aina arvottamista eli jonkin toiminnan tarkastelua suhteessa asetettuihin kriteereihin. Miksi ei siis myös työelämän lähtökohdista nostettuihin kriteereihin? Esimerkiksi: miltä julkisen hallinnon uudistukset näyttäisivät, jos lähtökohdaksi otetaan uudistusten vaikutukset työelämän muutokseen? Tai vaihtoehtona organisaatioiden toimintaa voi arvioida käyttäen arvottavina kriteereinä asioita, joihin työntekijät käyttävät työaikansa.

Arviointi on muodostunut yhdeksi keskeiseksi toimintatavaksi kehittää työelämää. Tarvitsemme lisää tietoa siitä, millaisten mekanismien kautta arviointi heijastuu työelämän kehittämisen käytäntöihin. Samoin tietomme on puutteellista eräistä aivan yleisistä arviointikäytännöistä - muiden muassa vaikuttavuus- tai tuloksellisuusarvioinneista. Miten ne heijastuvat työpaikkojen toimintaan ja laajemminkin työelämän muutokseen?

Tämä suplementti on syntynyt niin Suomen Arviointiyhdistys ry:n kuin Työelämän tutkimusyhdistys ry:n jäsenille osoitetun yleisen pyynnön pohjalta, jolla toimituskunta kokosi ideapapereita tieteellisiksi artikkeleiksi ja perustelluiksi mielipiteiksi. Vaatimuksena oli tutkimukselliseen toimintaan perustuva esitys, joka yhdistäisi työelämän tutkimus/kehittämistoiminnan ja laadukkaan arviointityön. Tällaisia ideapapereita tuli ilahduttavasti 24, käsittäen sekä tieteellisiksi artikkeleiksi tarkoitettuja esityksiä että perusteluja mielipiteitä. Useat tieteelliset artikkelit olivat sinänsä korkealuokkaisia, mutta sittenkin vain harvoissa työelämän tutkimus/kehittämisosaaaminen yhdistyi laadukkaaseen arviointityöhön. Suplementtia kootessa onkin syntynyt käsitys, että molempien alojen yhtäaikainen osaaminen on harvinaista.

Tämä arviointiartikkelien kokonaisuus käsittää kolme tieteellistä artikkelia, jotka ovat käyneet läpi normaalin referee -arvioinnin. Ne kaikki valottavat tavallaan vaikuttavuuden vaikeaa teemaa. Simo Aho pohtii vaikuttavuuden käsitettä sinänsä ja siihen liittyviä, usein ilmaisematta jääviä muita tavoitteita työvoimapolitiikan viitekehyksessä. Anu Kajamaa, Hannele Kerosuo ja Yrjö Engeström selvittävät,

millaista pitkän ajan vaikuttavuutta - seuraamuksia - toimintajärjestelmien kehittäminen jättää työpaikoille. Katri Kallio ja Eveliina Saari katsovat vaikuttavuutta oppimisen näkökulmasta. Sinällään nämä arviointiartikkelit tarjoavatkin hienosti ajankohtaisen näkemyksen eräisiin työelämän tutkimuksen ja kehittämistyön keskeisiin pulmakohtiin.

Perusteltuja mielipiteitä suplementtiin esitettiin vain muutamia. Niistä kaksi on poimittu suplementtiin. Terttu Pakarinen pohtii juuri nyt kovasti muodikkaan realistisen arviointiotteen soveltumista työelämän tutkimus- ja kehittämistyön lähtökohdaksi ja Karoliina Jarenko ja Janne Roininen esittävät arviointitutkimuksen pohjalta nousevan perustellun mielipiteen yliopistolaitoksen kehittämisen lähtökohdista. Näissä molemmissa kirjoituksissa yhdistyy erinomaisesti taustalla oleva tutkimuksellinen kokemus kirjoittajan henkilökohtaiseen, rohkeaan mielipiteeseen tutkimustulosten merkityksestä suomalaiselle työelämälle.

Toimituskunta toivoo, että tämä yhtelsponnistus työelämäntutkijoiden/kehittäjien ja arviointiasiantuntijoiden välillä ei jäisi tähän, vaan että nämä kaksi toisilleen kovasti välttämätöntä näkökulmaa voisivat rikastuttaa laajenevasti yhteistä tietoaamme ja kokemustamme tulevaisuudessa. On mahdotonta ajatella työelämän kehitystyötä ilman työtä jatkuvasti arvioivaa otetta ja päinvastoin: arviointitutkijoille työelämän haasteet tarjoavat koko ajan suorastaan herkullisia aihepiirejä. Laadukkaalta arviointitoiminnalta suorastaan odotetaan uusia avauksia tulevaisuuden haasteiden ratkaisuun!

Toimituskunta:

Tuomo Alasoini

Jari Stenvall

Salme Sundquist

Riitta-Liisa Lappeteläinen